

Dr. Ódor Ferenc

Edelény 700 éves

**Tisztelt Ünnepi Képviselőtestületi Ülész!
Hölgyeim és Uraim!**

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Közgyűlés nevében tisztelettel köszöntöm a Képviselőtestület tagjait, mindazokat, akik sokat tettek 700 éves városunk jelenéért.

Az idő gyors múlását mi sem jelzi jobban, mint az, hogy ma már nem hónapokban, napokban, sokkal inkább órákban fejezzük ki: meddig kell még várjunk az 1990-es évek végéig, 2000. január elsejéig.

Egy ilyen nagy dátum-váltás értékelésre készítet bennünket: mit tetünk jól, miben kellett volna másként cselekednünk.

Bár itt a megyében alig csökkentek gondjaink, mindannyiunk számára biztató: jelentősen javultak a magyar gazdaság makromutatói, a gazdasági növekedés esélyei. Jól alakult a magyar gazdaság külső környezete is: a magyar áruk első számú felvevő piaca, az Európai Unió még sohasem látott annyi magyar terméket, mint az idén. Kisebb megtorpanás után újra növekszik a külföldi működő tőke bizalma mind a magyar politika, mind a magyar gazdaság iránt, soha nem látott csúcspontot dönt a tőzsdeindex.

Biztatóan nézhetünk tehát a 2000. év elé, és reménykedve: a megye gazdasági helyzetében is olyan döntő fordulat következik be, amely a munkanélküliség jelentős csökkenéséhez, leszakadó térségeink stabilizálásához vezethet.

Ezeknél jobbat, azt hiszem, senki sem kívánhat Borsod-Abaúj-Zemplén megyének az elkövetkezendő évekre.

Tisztelt Képviselőtestület!

A 2000. év nagy jelentőségű mindannyiunk életében. Ez az esztendő

- a kereszténység harmadik évezredébe átvezető szentév,
- a magyar államiség millenniumának éve.

Mindkettőre méltán emlékezünk jövőre:

– a kereszténység felvétele kapcsolta egyszer és mindenkorra a magyarságot Európához,

– a magyar állam megteremtése tette lehetővé, hogy Vörösmarty szavaival élve: „*Megfogyva bár, de törve nem,*

Él nemzet e hazán.”

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében is megkülönböztetett figyelemmel készülünk az évfordulóra.

Edelény város szíves invitálását elfogadva úgy tervezzük, hogy 2000. június 4-én, a borsodi földvár területén rendezett megyegyűléssel indítjuk azt a rendezvény-sorozatot, amellyel a megye tiszteleg az évfordulók előtt.

Azt hiszem, hogy a megyegyűlés színhelyének nemigen akad méltóbb helye a megyében:

– a borsodi vár, Borsod vármegye névadója, egyike a legrégebbi magyar várainknak,

– a közeli Boldván épült fel legjelentősebb Árpád-kori templomunk, amelynek hírért az is növeli, hogy a királyi alapítású apátság falai között születhetett legrégebb nyelvemlékünk, a Halotti beszéd és Könyörgés,

– alig néhány kilométerre innen, Szalonnán áll a másik Árpád-kori templom.

Újabb emlékeket is említhetnek.

1727–28-ban épült az egyik legszebb és legnagyobb magyarországi kastély. A felújításra váró edelényi Coburg-kastély hazai barokk építészetünk ragyogó eredményei közé tartozik. Csodálatos kovácsoltvas kapujával méltán vált a város jelképévé.

Árpád-kori templom alapjain, 1791-ben emelték a száz táblából álló festett famennyezetű borsodi református templomot.

Mindezek azt bizonyítják, hogy a térség meghatározó szerepet játszott az ország életében és jól döntöttünk, amikor a millenniumi megyegyűlés színhelyéül Edelényt választottuk.

Tisztelt Ünneplők!

Edelény gyarapodása, öröme Borsod-Abaúj-Zemplén megye gyarapodása és öröme is. Ezért adózom itt tisztelettel azoknak az eredményeknek, amelyekről polgármester úr beszámolt. Engedjék meg, hogy mindanyiójuknak, Önökön keresztül pedig valamennyi edelényi polgárnak örömeiben, eredményekben gazdag boldog új évet kívánjak!

Elhangzott: Ünnepi közgyűlés. Városi Rendezvények Háza, 1999. dec. 29.

„Felkelt a napunk”

Tisztelt ünneplő Közönség!

Edelény város polgárai számára mi is lenne méltóbb helyszíne a millenniumi megemlékezésnek, mint a Borsodi földvár.

Ez a földvár egykor erős sáncaival, vitéz katonáival, a vármegye dolgos népével szilárd támasza volt István király államalapító munkájának.

Borsod népe kései utódaiként elzarándokoltunk ide, hogy felidézzük ezer év távlatából honalapító királyunk dicső tettét.

Néhány verssort hívlak segítségül. Tűz Tamás: Szent István című verséből:

*„Kegyes jobbjaival törvényt ír,
keményet, hogy megkösse a rónák
vad porát, szőlő teremjen és kenyér, fehérebb
s hogy mindenki meglelje otthonát.”*

A Szent István király teremtette ezeréves otthonunk egyik legszilárdabb alapkövét a keresztény egyház-szervezet jelentette.

A szerzetesek nemcsak hittételekre tanították a magyar népet, de gazdálkodásra is. Az egyházi hiteleshelyek az írásbeliség műhelyei voltak.

Az egyház megszerveződésével vette kezdetét a magyar iskolaügy története is. Országalapító királyunk II. Szilveszter pápától kapott koronája a magyar nép befogadását is jelentette az akkori európai államok sorába.

Országépítő munkája során nem volt könnyű dolga. Számos egyéni tragédia szeghette volna kedvét, megannyi konfliktus téríthette volna el kitzűzött feladata teljesítésétől.

István azonban végigment a jól választott úton és ennek köszönhetjük azt, hogy Borsod népe kései utódaiként itt ma, az emlékhellyé szelődült földvár sáncain a magyar állam fennállásának 1000. évfordulóját ünnepelhetjük.

*Az Edelényi Izsó Miklós Gimnázium csapatának ünnepi beszéde
(versenyfeladat) a „Felkelt a napunk...” című honismereti vetélkedő
megyei döntőjére. Miskolc, 2000. március 25.*

* * *

Dr. Páll István

„A’ MAGYAR NÉP ZIVATAROS SZÁZADAIBÓL”

*Történelmi személyek, események, szimbólumok
a paraszti és polgári dísztárgyakon*

A magyar államalapítás ezredik évfordulójának tiszteletére készült kiállításunk nem véletlenül választotta címéül Kölcsey Hymnus-ának alcímét: már a szerző is a nép fogalmát használta a nemzet helyett, jelezve, hogy ez a megjelölés általánosabb, mint az akkor történelmileg a nemességre értelmezett „nemzet” fogalma volt.

Kiállításunk is az egész magyar történelem képekben, szimbólumokkal ábrázolt eseményeit kívánja számba venni a paraszti és polgári lakásbelsőik díszítését szolgáló tárgyak segítségével. Ezen emlékek nem régiek, nem egykorúak a több évszázada lezajlott eseményekkel. A XIX. század előtt a népi díszítőművészetből hiányzott a nemzeti szimbólum, és az államiság jelképe is csak kivételes esetekben volt látható. A század utolsó harmadában általánosan elfogadott „nemzeti szimbólumok” (címerábrázolás, a trikolór színei) jelentek meg a használati tárgyakon, díszítő művészetekben, lakások dekorációjaként vagy a könyvek illusztrációján. Már majdnem ezer éves a magyar állam, de csak a szabadságharc után lett ennek kifejezése. Akkor viszont a társadalom minden rétegében megtalálható, városi és falusi környezetben egyaránt. A magyarságtudat kifejezése a paraszti, polgári, főúri környezetben egyszerű használati tárgyakon és lakásdíszeken szimbolikus értékkel mind szélesebb körben vált általánossá. A Ferenc József táborában szolgáló, idegen célokért harcoló magyar katonák énekelte dalokban és az ő emlékeztükben fennmaradt szövegekben éppen úgy divatos lett a magyarságtudat megfogalmazása, mint a kézművesek használati tárgyain vagy olcsó kiadványokon. (Kriza I. 1998. 9.)

A kiállításunkban látható tárgyi emlékek két, elég jól körülhatárolható csoportot alkotnak: az elsőt a *képek*, a másodikat a *kerámia- és üvegtárgyak* adják. Ezeket egészítik ki az I. világháború idején, ill. a hadifogoly táborokban készült fém- és fatárgyak (feliratos és évszámos mozsarak, néhány töltényhüvelyből előállított dísz tárgy stb.).

A szentképeket felváltó *profán képek* magyarországi térhódítása a XIX. század második felére tehető, a kegytárgyipar kibontakozása után terjedt el a világi témájú képek vásárlásának divatja. Virágkorát az 1867-es kiegyezés után élte. Többségük a református falusi otthonokat díszítő, széria- illetve tömeges előállítású kép volt. Terjesztésükben a *magyarországi belmisszió mozgalomnak* volt igen nagy szerepe, mely olyan „tanítói célokat” követett, amelyekben helye volt a műveltség és iskolázottság növelésének, széles tömegeknek a polgári társadalom intézményeihez való felemelésének; ennek érdekében a haza fogalom felértékelése, a nemzeti történelem megismertetése. A paraszti lakásokban fellelt képek egy program keretében a paraszti művelődés eszközei voltak – egy hasonló egyetemes, európai teológiai mozgalom hatására, befolyásolására. A Kossuth-tisztelet is a paraszti műveltség részeként élt tovább sajátos protestáns nemzeti identitás és műveltség részeként. A mozgalom a millennium körüli időben erősödött fel, az ahhoz kapcsolódó kiadványok *Hornyánszky Viktor* könyvkereskedéséből és nyomdai tevékenységéből kerültek forgalomba. Ismert még *Székely Aladár* budapesti „könyv- és képkiaadó” sorozata, valamint az 1848–49. Ereklje Múzeum kiadványsorozata is, mely *Divald Károly* „műintézetében” készült Budapesten. A kiadványok egy részét a „néptömegeknek” szánták, (*Szacsavay É.* 1998. 227–232.) de éppúgy helyet kaptak a református értelmiségiek (tanítók, lelkészek, jegyzők) és polgárosultabb földművesek lakásaiban, mint az iskolák, vendégfogadók, csárdák, olvasóköri, közházák falain.

Témájukat tekintve az ábrázolt képek néhány nagyobb történelmi esemény köré csoportosulnak: érdekes, hogy a magyar történelem régi századaihoz fűződő ábrázolások igen kis számban találhatók meg a lakásbelsőben. Figyelemre méltó vizuális anyagot találunk a *II. Rákóczi Ferenc* vezette szabadságharccal, az *1848/49-es forradalommal és szabadságharccal* ill. az *I. világháborúval* kapcsolatosan. Alkotóik főleg ismeretlen festők, de megtalálhatók közöttük a korszak neves művészei (*Zichy Mihály, Lotz Károly*) is.

Legtöbb kép az ún. „emléklap” kategóriába tartozik. Ennek műfaja által megkövetelt allegorikus ábrázolás kialakított egy olyan kompozíciós típust, mely részleteiben megengedett ugyan kisebb változtatásokat, lényegét tekintve azonban mindig hasonló volt, akár egy olajnyomat készült, akár egy neves művész műlapja. A jelenetek sok szereplőt, gyakran tömegeket mozgatnak meg, s a főszereplő egyrészt valamilyen alle-

gorikus alak, másrészt mellette, vele a forradalom és szabadságharc kiemelkedő hőse, többnyire Kossuth vagy Petőfi. Általában szöveg, felirat is kíséri a jeleneteket, olykor idézetek irodalmi művekből. Technikájukat tekintve e lapok sokszorosított grafikák, többnyire litográfiák, esetleg nyomatok. (*Basics B. 1998. 234.*)

Kiállításunkban korai történelmünket a *Fesztai-körkép*ből kiemelt, *honfoglalást* ábrázoló részlet papírra nyomott, színes képe, *Mátyás király és Zrínyi Miklós* üvegre nyomott színes mellképe képviseli. *Rákóczi* kultusza megyénkben főleg Tarpa parasztpolgárságának lakásaiban volt jelentős, míg az 1848/49-es események képei országosan is elterjedtek voltak. *Kossuth Lajos* arcképe színes litográfiákon, olajnyomatokon, üvegre nyomott képeken is megjelent, de alakját számos, a szabadságharc eseményeit megőrkítő emlékképen is felfedezhetjük. 1894-ben bekövetkezett halála után kultusza tovább növekedett: öregkori képei minden méretben és kivitelben kaphatók voltak emlékképeken vagy emlékbögréken. Kedvelt volt az egész *Kossuth-családot* ábrázoló nagyméretű emlékkép, de mézeskalács ütőfára is felvésték alakját, és ismert szenesvasaló zárógombjaként alkalmazott háromdimenziós fejformája is. Keménycserép tányérokon portré nélküli, csupán szöveges megemlékezést is találunk Kossuthról („*Éljen Kossuth Lajos*”).

Meglepően sok ábrázolás fűződik az osztrák *császári családhoz* és az I. világháború kezdeti, sikeres időszakához. A Budapesten és Bécsben készült színes nyomtatványok a Habsburg császári családot, Erzsébet királynét vagy éppenséggel a német császári familiát ábrázolták. Feliratuk általában német és magyar nyelvű volt, némelyiken a család tagjait név szerint is felsorolták. E képek a kiegyezést követő „békeidők” nyugodtabb légkörébe ágyazottan, a századforduló körül kerültek a magyar szabadságharcok, függetlenségi mozgalmak eseményeit ábrázoló képek mellé. (Erzsébet királyné és Ferenc József portréját számos képen, tányéron, poháron megőrkítették, köréjük gyakran a magyar nemzeti színek és „*Aldás a magyarra*” felirat is felkerült.)

Igen nagy kedveltségnek örvendtek a *katonai emlékképek*. Ezek is a XIX. század második felében, végén jelentek meg a paraszti és polgári családok lakáskultúrájában. Szinte valamennyi fegyvernem más-más ábrájú, részleteiben különböző emlékképet adott a leszerelő bakáknak, s a császárok arcképei között feszítő, az előnyomott katonalak üresen hagyott fejrészébe beragasztott honvédharcok, a katonaidő alatt készült egyéni és csoportképek megbecsült tárgyaivá váltak a berendezésnek. Ez

az új, vizuális elemkészlet szervesen beépült a hagyományos paraszti értékrendet tükröző tisztaszoba rendszerébe. A földműves családok házainak falán az uralkodó família tagjairól készített ábrázolások között a nagyapáról készült katonafényképek történelmi dimenziót nyertek. Ezáltal a család ősei „felértékelődtek” az utódok és szemlélők szemében (Pozsony F. 1998. 241–245.). Az egyazon mintára készült nyomtatott emléklapokon kívül többféle anyagból összeapplikált, színes fonallal hímzet, feliratos darabok is találhatóak, „*Ha a hon veszélyben leszen...*” vagy „*Óh Szűz Mária, könyörögj vitéz katonáinkért*” és más feliratokkal. Érdekes, hogy a szolgálati idő emlékére adott emléklap a két világháború között is megmaradt, csak a császár(ok) arcképének helyét Horthy Miklós foglalta el.

Szintén az I. világháború idején vált közkedveltté az uralkodót, a háborúban szövetséges császárokat ábrázoló *porcelán és keménycserép tárgyak* sokasága. Elképzelhetetlen mennyiségű és hihetetlenül változatos formájú „*ferencjóska*” bögre, tányér, kávékészlet, bonbonniére, virágváza stb. került forgalomba a háború kezdeti sikereinek propagálására, az uralkodó népszerűsítésére. A portrék alatti évszámok főleg az 1914-15-ös évet jelzik. Jóval kevesebb a mások portréját hordozó csupor (Erzsébet királyné, a Kossuth halála alkalmával készült bögre, lovas huszár ábrája). Ezek, a gyűjtők körében ma elég magasra értékelt porcelánok esztétikus megjelenésükkel valóban sikeres, máig ható propagandatermékei voltak a hajdani „*arcuatteremtőknek*”.

Üveg emléktárgyak is forgalomba kerültek: *Kossuth Lajos, Rudolf főherceg, Erzsébet királyné, Andrássy Gyula gróf* stb. portréja kapott helyet a poharakon, tányérekön, de ismeretesek Ferenc József és Bismarck portréjával díszített hamutartók is.

Kiállításunk a Gyulaházi paplak három termében tekinthető meg. Rendezésekor igyekeztünk a paraszti és a polgári használatú dísztárgyakat némiképp elválasztani egymástól, így a bejárattól jobbra nyíló szobában egy paraszti enteriőr-részlet utal az itt elhelyezett tárgyak egy részének eredeti helyére. Itt elsősorban azon színes emlékképek kaptak helyet, amelyek a magyar történelem 1849-ig tartó eseményeire utalnak. Az enteriőr talán legérdekesebb darabja az a házilag készített szék, melynek háttámlájába ügyes kezű készítője Ferenc József kissé naiv arcképét faragta. (*Borsodi Tájház, Edelény*)

A bejárattól jobbra nyíló helyiségben polgári enteriőr-szelet jelzi az itt kiállított képek és tárgyak származási helyét. A falakon üvegre nyo-

mott portrék, egy üveges szekrényben pedig megannyi porcelán és keménycserép emléktárgy látható az I. világháború körüli időkből.

Boltív alatt léphetünk be a legkisebb kiállítóterembe, mely a katonai emlékek és emlékképek bemutatásának helyszíne. A falakon körben a múlt század végétől a két világháború közti időkig kiállított emléklapok tanúsítják, hogy tulajdonosuk kitöltötte szolgálati idejét. Néhány, hadifogoly-táborban készített türelemmunka, bot, fotó, képkeret képviseli a katonaélet tárgyi emlékeit.

Végezetül szeretnénk köszönetet mondani mindazoknak a magán-személyeknek és intézményeknek, akik és amelyek segítségével, féltve őrzött tárgyaik kölcsönadásával hozzájárultak kiállításunk megrendezéséhez. Név szerint nem tudunk mindenkit megemlíteni, csak azokat soroljuk fel, akik jelentősebb számú tárgyat kölcsönöztek:

Bocz Péter	(Hajdúdorog)
Borsodi Tájház	(Edelény) 32 db.
Bozsó István	(Nagyhalász)
Helytörténeti Gyűjtemény	(Csenger)
Helytörténeti Gyűjtemény	(Tiszadob)
Dr. Jakó János	(Nyíregyháza)
Jósa András Múzeum	(Nyíregyháza)
Szatmári Múzeum	(Mátészalka)
Városi Múzeum	(Újfehértó)

A Sóstói Múzeumfalu időszakai kiállításainak vezetői ; 10. Időszak kiállítás 2000. április - október.

MILLENNIUMI MEGYEGYÜLÉS

BORSODI FÖLDVÁR, 2000. június 4.

Program

Tisztelettel meghívjuk

az edelényi

Borsodi földvárban

2000. június 4-én (vasárnap)

10.30 órakor

kezdődő

MILLENNIUMI MEGYEGYÜLÉSRE

*Köszöntőt mond:
Szilágyi Adolf,
Edelény város polgármestere*

*A megyegyűlést megnyitja:
Dr. Ódor Ferenc,
a megyei közgyűlés elnöke*

*Ünnepi beszédet mond:
Dr. Orbán Viktor
miniszterelnök*

*Millenniumi díszzászlók
átadása-átvétele,
megszentelése, megáldása.*

*„A magyarság története
a honfoglalástól napjainkig”
- szvit*

*Közreműködnek:
Varga Miklós énekes,
Kormorán Zenekar,
Rockfort Együttes,
BM Duna Művészegyüttes
Mucsi János vezetésével*

*Emléktábla leleplezése a Borsodi
református templomban*

Beszédet mond:

*Molnár Oszkár,
a megyei közgyűlés tagja,
országgyűlési képviselő*

Igét mond:

*Bákai Imre
református lelképásztor*

*„A Borsodi földvár.
Egy államalapítás-kori megye-
székhely”
című kiállítás megnyitása
a Borsodi Tájházban*

A résztvevőket köszönti:

*Szilágyi Adolf,
Edelény város polgármestere*

A kiállítást megnyitja:

*Dr. Bogdán Zsolt
megyei főjegyző*

*A Borsodi földvár
szabadtéri színpadán
kulturális bemutató
13.00–18.00 óráig*

Közreműködnek:

*a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei
V. Amatőr Gála résztvevői,
Edelény város művészeti csoportjai*

19 órától

*a Városi Művelődési Központban
a Miskolci Egyetem
Bartók Béla
Zeneművészeti Intézete
Szimfonikus Zenekarának
hangversenye*

Vezényel:

Somos Csaba

Szólista:

*Ibon Perez
fuvolaművész*

** * **

Szilágyi Adolf *polgármester* köszöntője

**Tisztelt Miniszterelnök Úr ! Ódor Úr !
Hölgyeim és Uraim !
Kedves Vendégeink !**

Megtisztelő számomra, hogy Edelény Város Önkormányzata nevében tisztelettel és szeretettel köszönhetem mindannyiukat városunkban, a történelmi Borsod megyének is nevet adó, hajdani Borsod községben, a helyreállított Borsodi Földvárban.

Városunk polgárai nevében is szeretettel köszöntöm Orbán Viktor miniszterelnök urat, akinek személyes megjelenése emeli millenniumi ünnepségünk rangját. Köszöntöm a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Közgyűlés elnökét, Dr. Ódor Ferenc urat, az országgyűlési képviselőket, a megye állami, egyházi vezetőit, a megyei közgyűlés tagjait, megyénk településeinek polgármestereit és mindazokat, akik a megye és Edelény város közös millenniumi rendezvényét részvételükkel megtisztelték.

Örülök annak, hogy az István király által szervezett ezeréves vármegyrendszer volt központja adhat helyet ennek a rendezvénynek. Ma ez a leginkább feltárt és megismert vármegyeközpont István király korából, amely hosszú évszázadokon át méltatlanul elhagyatva, csaknem a feledés homályába süllyedt. A millennium tiszteletére sokéves kitartó előkészítő munkával sikerült feltárni és részben helyreállítani. Megköszönöm mindazoknak, akik kezdeményezésünket elősegítették, és külön köszönöm a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Közgyűlésnek, hogy meghívásunkat elfogadták, és erre az ünnepi megyegyűlésre a Borsodi Földvárban kerülhet sor.

Még a millennium évében a földvár feljáratánál szeretnénk egy emlékművet is felállítani. Ebben számítunk a Borsod megyei települések, a Borsod elnevezésű cégek és intézmények, sőt a megye egész lakosságának a támogatására is.

Remélem, hogy a mai rendezvény hozzájárul a Borsodi Földvár közismertté válásához, és egyre több emberben tudatosul, hogy létezik egy István király korabeli földvár, amely évszázadokig Borsod vármegye központja volt. Bővítsé ez történelmi ismereteinket, erősítse magyarság- és nemzeti öntudatunkat, hazaszeretetünket.

Ismételten megköszönve megtisztelő jelenlétüket és figyelmüket, átadom a szót dr. Ódor Ferenc úrnak, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés elnökének.

Dr. Ódor Ferenc, a megyei közgyűlés elnökének megnyitója

**Miniszterelnök Úr!
Tisztelt Megyei Gyűlés!
Hölgyeim és Uraim!**

A mai napon ünnepelni jöttünk Edelénybe, a borsodi várba, s mindannyiúnknak öröm, hogy a Magyar Köztársaság Miniszterelnökével végre nem a gátakon találkozunk, hanem a borsodi földvár sáncain, ezen a történelmi helyszínen, történelmi eseményekre emlékezve üdvözölhetjük. Köszönjük, hogy velünk ünnepel a mai napon.

Ezerévesek ezek a sáncok, amelyek körbe fognak bennünket, és ezer éve hirdetik: a Szent István által megteremtett államiság alapját a királyi vármegyék jelentették.

A borsodi várban feltárt esperesi templom pedig annak a bizonyítéka, hogy ezer évvel ezelőtt a kereszténység is gyökeret eresztett ezen a tájon, és ezer éve támasza a magyar államiságnak.

Mindez a történelmi környezet méltó helyszínt biztosít legújabb kori történelmünk első megyegyűlésének.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye minden településéről meghívtuk a polgármestereket a közös ünneplésre, és örömmel tölt el, hogy elfogadták meghívásunkat.

Az önkormányzatok a demokrácia és a jogállamiság egyik alappilérét jelentik hazánkban. Kékedtől Tiszavalkig, Domaházától Zemplénagárdig – a megyeivel együtt – 358 önkormányzat szolgálja a lakosságot, és jelentős szerepet vállal a gazdaság- és a területfejlesztési politika megvalósításában, a település üzemeltetésében, az iskolák működtetésében, a kulturális javak megőrzésében, gyarapításában.

Nyugodtan kijelenthetjük: ezer évvel ezelőtt a királyi megyék biztosították, napjainkban az önkormányzatok jelentik a magyar államiság alapját. A millenniumot méltán érzik tehát magukénak az önkormányzatok hazánkban.

Ünnepelni jöttünk – említettem, de az ünnepi percekben, 2000. június 4-én nem feledkezhetünk meg hazánk egyik legszomorúbb eseményéről: nyolcvan éve kitörölhetetlen seb hazánk történelmében a trianoni béke-diktátum. Különösen fájó erre ebben a megyében emlékezni, hi-

szen elcsatolták Abaúj-Torna 48 százalékát, Gömörből alig maradt valami, a jóval nagyobb Zemplénnek pedig mindössze 28 %-a a mai Magyarországé. A névadó várak közül a sajjögömörit és a zemplénit is elvesztettük.

Tisztelt Megyegyűlés!

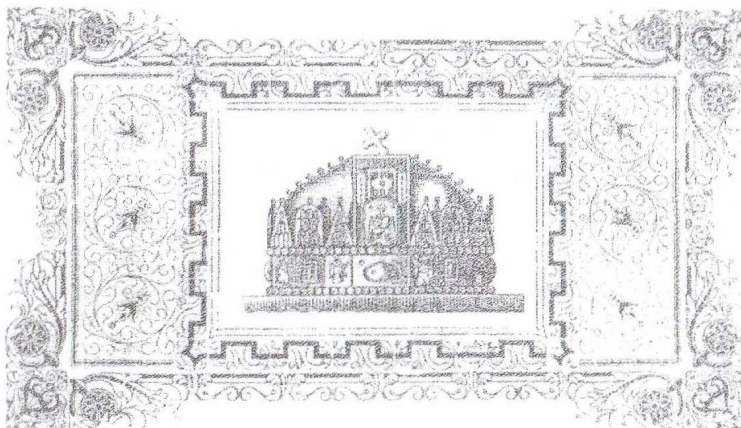
Edelény város meghívásának tettünk eleget, amikor a borsodi földvárat választottuk megyegyűlésünk színhelyéül. Köszönjük a meghívást, azt a sok munkát, törődést, amellyel felkészültek a mai napra. Ahogy így körbe nézünk, megállapíthatjuk: megérte! A vár helyreállításával méltó emléket állított a város a millenniumnak.

Ünnepi megyegyűlésünkön sok szeretettel köszöntöm a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Közgyűlés, a bizottságok tagjait, a települési önkormányzatok polgármestereit, a megyei szervezetek és közintézmények, az egyházak vezetőit.

Köszöntök minden kedves jelenlevőt!

Ünnepi megyegyűlésünket megnyitom. Felkérem Orbán Viktor miniszterelnök urat, tartsa meg ünnepi beszédét.

* * *

Dr. Ódor Ferenc átveszi a megyei zászlót

Tisztelt Miniszterelnök Úr!

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Önkormányzat nevében köszönöm a zászlót. Méltó helyen tartjuk, megőrizzük. Mindig arra fog emlékeztetni bennünket, hogy ezer éve otthon vagyunk Európában, és ebben az ezer évben ez a térség is olyat alkotott, amelyre méltán lehet büszke az egész ország. Külön köszönjük, hogy a Magyar Köztársaság Miniszterelnökétől vehettük át az emlékHzászlót.

* * *

Szilágyi Adolf Edelény város Önkormányzata nevében átveszi a városi millenniumi zászlót

Miniszterelnök Úr !

Nagy megtiszteltetés városunk számára, hogy Miniszterelnök úrtól vehettem át a millenniumi zászlót. A zászlóátadást a városi önkormányzat nevében tisztelettel megköszönöm.

A millenniumi zászló erőt, biztatást ad további munkánkhoz, remélem, hogy városunk minden polgárának hazaszeretetét is erősíti. Ígérem, hogy a millenniumi zászló eszméjéhez hűek maradunk, azt utódaink számára is megőrizzük.

* * *

Dr. Ódor Ferenc berekeszti a megyegyűlést

Tisztelt Megyegyűlés!

Ünnepségünk hivatalos részének végére érkeztünk. Szeretném megköszönni Miniszterelnök Úr térségünk jelentőségét méltató, jövőbeli fejlődésének lehetőségeit is felvillantó ünnepi beszédét.

Köszönöm, hogy személyesen hozta el hozzánk a milleniumi zászlókat. Megyegyűlésünk megható eseménye volt a zászlók megáldása és megszentelése. Köszönöm az egyházi méltóságok közreműködését. Bízunk benne, hogy imájuk meghallgatásra talál.

Ünnepi megyegyűlésünket bezárom! Javaslom, hogy adjuk át a színpadot a művészeknek, akik a zene, az ének és a tánc nyelvéen szólnak ezeréves múltunkról.

* * *

Szilágyi Adolf polgármester ajándékot ad át a fogadáson, a borsodi iskolában

Tisztelt Miniszterelnök Úr !

Elnök Úr !

Kedves Vendégek !

Ismételten köszöntöm Önöket. Ezt az alkalmat szeretném felhasználni arra, hogy Edelény Város Önkormányzata és polgárai nevében átadjam ajándékunkat Miniszterelnök úrnak, emlékül, hogy jelenlétével megtisztelte milleniumi ünnepségünket.

Ezt a szép hangzású csengőt és a magyaros fokost városunk köz-tiszteletben álló, PRO URBE díjas népművésze, Hodossy Gyula készítette.

Kívánom, hogy emlékeztesse Miniszterelnök Urat Edelény vendég-szeretetére.

Javaslom, ürítsük poharunkat hazánk, benne Borsod-Abauj-Zemplén megye és Edelény város sikereire.

Molnár Oszkár országgyűlési képviselő emléktábla-avató beszéde a Borsodi református templomban

Tisztelt Vendégeink!

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Közgyűlés szép szokása, hogy hazánk egy-egy kiemelkedő jelentőségű nemzeti ünnepéről a megye különböző kistérségeiben emlékezik meg.

Tartottunk már ünnepi közgyűlést Szerencsen, Mezőkeresztesen, készülünk a sárospataki, jövőre pedig a putnoki és az abaújvári ünnepségekre is.

Megtiszteltetés számomra, hogy mint e térség országgyűlési és megyei képviselője, most egy új kezdeményezést indíthatok útjára.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés úgy döntött, hogy márványtáblán örökíti meg a mai nap emlékét. A Varga Éva szobrászművész által készített tábla a megye címerét és a következő szöveget tartalmazza:

A MAGYAR ÁLLAMISÁG ÉS A KERESZTÉNYSÉG FELVÉTELÉNEK EZERÉVES ÉVFORDULÓJA EMLÉKÉRE, A BORSODI FÖLDVÁRBAN TARTOTT ÜNNEPI MEGYEGYŰLÉS ALKALMÁBÓL, 2000. JÚNIUS 4-ÉN ELHELYEZTE BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLEN MEGYE ÖNKORMÁNYZATA

Tisztelt Ünneplők!

Többen elmondták már, hogy milyen jól döntött a közgyűlés, amikor a borsodi földvárat választotta a mai megemlékezések színhelyéül.

Hasonlóan méltó helyre, a műemlék Edelény-borsodi református templom falára kerül a megyei közgyűlés emléktáblája. A falak tövében feltárt sírok bizonyítják a templom alapjának Árpád-kori eredetét: a XI. században papjai már eskettek, kereszteltek, temettek.

Nagy értéket képvisel a templom 100 kazettából álló mennyezete, a karzat festett mellvédje, az ugyancsak festett padelők és a hétszögletű, hármas tagoltságú szószerk.

A karzatok mellvédjén a jó és a rossz, az áldás és az átok, a halál és az élet küzdelmének szimbólumát láthatjuk.

Az egykori naprágyi származású népi festőt Mózes szavai ihletik az alkotás során. Mózes V. könyve 30. rész, 19. versében így szól népéhez:

*„Előtökbe adtam ma
a jót és a rosszat,
az áldást és az átkot,
a halált és az életet.”*

Mózes nemcsak utoljára említi az életet, hogy ez a gondolat maradjon meg népében, hanem még hozzáteszi:

„Te azért válaszd az életet.”

Tisztelt Ünneplők!

Amikor ezeréves történelmünkre emlékezünk, amikor számba vesszük ennek az elmúlt ezer évnek dicsőséges és tragikus lapjait, nemcsak elődeink előtt tisztelgünk, nemcsak nemzeti hagyományainkat ápoljuk, hanem mi is az életet választjuk: ez ad ugyanis távlatot és hitet a jövő feladatainak megoldásához.

Miniszterelnök Úr!

Elnök Úr!

Kérem, fáradjunk az emléktáblához! Megkérem Elnök Urat, leplezze le a táblát. Bejelentem, hogy a tábla leplezése után ígét mond Bákai Imre református lelkipásztor.

Szilágyi Adolf *polgármester* megnyitja a kiállítást

Tisztelt Jelenlévők !

A borsodi földvár helyreállítása mellett az edelényi városi múzeum egy állandó kiállítás megrendezésével is tiszteleg a magyar államiság ezeréves évfordulója előtt. Itt, a Borsodi Tájházban – felhasználva a borsodi földvár ásatásai során felszínre került régészeti emlékeket is – készült el „A Borsodi Földvár. Egy István király korabeli megyeszékhely” című kiállítás, A kiállítóterem megépítéséhez a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területfejlesztési Tanács, a kiállítás megrendezéséhez a Magyar Nemzeti Múzeum és a Herman Ottó Múzeum, illetve dr. Wolf Mária régész, Kozmáné Bányi Judit és Bánfalvi Ferenc nyújtott segítséget. Köszönet érte.

Tisztelettel felkérem dr. Bogdán Zsolt urat, a megyei önkormányzat főjegyzőjét, nyissa meg a kiállítást.

* * *

Dr. Bogdán Zsolt *megyei főjegyző* kiállítást avató beszéde

**Tisztelt Megyegyűlés!
Hölgyeim és Uraim!**

A magyar államiság ezeréves ünnepére történelmi helyszínen, a borsodi várban emlékeztünk.

A Borsod vármegyének nevet adó földvár sáncai alatt, a Borsodi Tájház kiállítási csarnokában most a borsodi vár ezer évvel ezelőtti hét-köznapjait idézzük meg; azt a hatalmas, nagy szervezettséget igénylő munkát, amellyel a várfal szerkezetét készítették el a honfoglalást követő évtizedekben.

A X. század végén, a XI. század elején épült, gömbfákkal megerősített sánc, a vesszőfonatból készült, sárral bevett palánk a maga idejében bevehetlenné tette a borsodi várat is.

A vár szerkezete és építésmódja oly mértékben egységes, hogy az aligha tulajdonítható a véletlen művének. Létrehozása a Szent István király által megalkotott erős központi hatalomnak köszönhető, amely itt összpontosította a térség világi, majd egyházi uralmi centrumait.

A vár volt ugyanis a királyi vármegye központja. A királyi vármegye fontos szerepet játszott a Szent István által megteremtett államiség szervezeti rendszerében. A királyi birtokokon szerveződő vármegye központjában folytak be az adók, a király vagy kísérete ide érkezett, hogy hasznosítsa azokat. Itt folyt a bíraskodás. A királyi várak védelmében alakultak ki az első jelentősebb települések. Az egykori várak, falak melletti sírok a régész számára a legfontosabb leletek forrásait rejtik, amelyek a feltárásuk után a várnépek mindennapi életéről vallanak. Ezek a leletek jelentik kiállításunk legértékesebb darabjait.

Ha figyelembe vesszük, hogy a borsodi földvárban, illetve közvetlenül mellette két Árpád-kori templom nyomait is feltárták, arról a szerepről is képet alkothatunk, amelyet a kereszténység felvétele, az egyház játszott István államának megszilárdításában ezer évvel ezelőtt.

A borsodi földvárban feltárt templom lehetett az esperesi templom, amely az egyházmegye központja volt, a várfalon kívül pedig – mai szóhasználattal élve – az a plébánia-templom, amely a mindennapi hitélet szervezésével kapcsolatos feladatokat látta el.

Milyen lehetett az élet a Bódva mentén ezer évvel ezelőtt?

Wolf Mária itt folytatott ásatai jelentős támpontot adnak a X-XI. századi magyar társadalom szerkezetének megismeréséhez, és felvilágosítják a mindennapi élet egyedi jelenségeit is az évszázadok homálya alól.

A kutatások arról tanúskodnak, hogy a X. századtól egyre inkább túlsúlyba kerülnek a földműves közösségek térségünkben. Ezek természetesen nem mondanak le az állattartásról sem, de annak aránya mind kisebb lesz körükben. A falvakban megtelepednek a kézművesek, kialakul a vasművesség.

Az irtással, égetéssel előkészített szántókat faekékkel művelték meg.

Ezek talpára vas ekepapucsokat húztak, amelyek segítségével még a kötött talajt is fel tudták törni. Főként búzát, árpat, kölest és zabot termesztettek.

A korabeli településhálózat a mainál sűrűbb volt. Ehhez hozzájárult az is, hogy amikor a szálláshely közelében lévő földek kimerültek, a falvak újabb szántókat fogtak eke alá, s azok mellett építették fel házaikat. Már első királyaink törvényei szigorúan tiltják, hogy a falu elköltözzön a templom mellől, ami arra utal, hogy ez gyakori eset lehetett.

E falvak néha csak pár házból álltak, ahol 3-4 család lakott, máskor pedig terjedelmesebbek. A leggyakrabban félig földbe mélyített hajlékok

kerültek elő, amelyek egyetlen helyiségből állottak, falukat fával vagy vesszőfonattal bélelték. Egy-egy udvar nemcsak egyetlen ilyen házból állott. Itt kaptak helyet a gabonátároló vermek, ólak, valamint a sütő-, aszaló-, füstölő- és szárítókemencék is. Az udvarokon lehettek szabad-tűzhelyek, amelyeken a szolgafára akasztott cserépbográcsokban főztek.

A borsodi földvárban a félig földbe ástott s a felszínen sejtethető épületek mellett előkerült egy kőalapozású, legalább első szintjéig kőből, majd emeleti részén fából emelt épület falazata is, amely előkelő úrnak adhatott otthont.

Tisztelt Vendégeink!

Elnök Úr megnyitójában úgy fogalmazott, hogy az edelényi képviselőtestület a vár rendbetételével méltó emléket állított ezeréves múltunknak. Azt hiszem, ez az állandó kiállítás is méltó a millenniumhoz, és minden műkőből készült jelképnél nagyobb hatású emléket állítottak jelennek, jövőnek.

Köszönet érte a képviselőtestületnek, személy szerint polgármester úrnak.

Köszönöm Wolf Máriának, a Nemzeti Múzeum régészének a kiállítás megrendezését, valamint a Herman Ottó Múzeum munkatársainak, Kozmáné Bányi Juditnak és Bánfalvi Ferencnek az igényes kivitelezést. Itt szeretném megköszönni a Nemzeti Múzeum igazgatójának, hogy egyes műtárgyak kölcsönadásával hozzájárult ahhoz, hogy hitelesebb képet alkothassunk a borsodi földvárról, egy államalapítás kori megyeszékhely mindennapjairól.

A kiállítást megnyitom.

Csodulok a tájházat qorobá, órói emléke
munkájához. Kívánom, hogy mint több
lókoptót bpedjant, a emlékestenem a látottól
elievr még életre és jó irkésere.

Orbán Viktor miniszterelnök úr bejegyzése a tájház vendégkönyvében